

Farkas István, 24 éve középiskolai történelemtanár a JATE Ságvári gimnáziumában:

– A tanulók túlterhelésének csökkentésére egyik kollégám viccesen azt javasolta, hogy a magyar történelem tanítását 1848-cal abba kéne hagyni. Ezt én egy kis korrekcióval fogadnám el: az egyetemes történelmet 1917-tel, a nagy októberi szocialista forradalommal, Magyarország történetét pedig Trianonnal kéne lezárni az iskolákban. Félretéve a tréfát! A negyedikes tananyagbari már a '88-as tantervi módosítás is túlhaladott, olyan sok ponton változott a kép, mert oly sok új adalék „derült ki”, azaz került nyilvánosságra az 1917 utáni Oroszország, illetve Szovjetunió történelméről. *A tanár saját meggyőződése felé közelítheti a tanórákon elmondottakat.* Ez a helyzet a tanulók pragmatikus szemléletét erősíti: a leendő felvételizőt az érdekli, hogy az elavult tankönyv magyarázatát, az órán „újdonságként” tárgyalt összefüggést vagy a tömegkommunikációs eszközök valamelyikében tált szenzációt mondja-e a történelem szóbelin. Akinek továbbtanulásához nem szükséges a történelem, az teljesen apolitikus, egyáltalán nem érdekli, hogy ellenforradalom vagy népfelkelés zajlott '56-ban.

– Valószínűleg *politikailag korai népfelkelésnek minősíteni az 1956-os eseményeket.* Más dolog, tudományosan hogyan értékelik. Abból indulok ki, hogy az oktatásnak a tudomány által kialakított álláspont-hoz kell alkalmazkodnia, de úgy, hogy (a túl részletekbe menő magyarázat és annak esetleges következményei) ne legyenek kárára a gyermeknek, ne akadályozzák az ismeretszerzést. Eddig is azt tanítottam, hogy mindaddig, míg az Országház előtti téren a tömegbe nem lőttek, a demokráciát, a szocializmust valósággá tenni akaró törekvés jellemezte az eseményeket, ami akár népfelkelésnek is nevezhető. De azt nem lehet tagadni, hogy 1945 után 11 évre restaurációs törekvések is voltak, ellenforradalmi oldala is volt az eseményeknek. Más kérdés, hogy ezek az erők a szovjet csapatok beavatkozása nélkül meddig mentek volna el. Ám ha az 1948 után történtek nem nevezhetők szocializmusnak, akkor akik a 1945–1948 között működő pártok újraszervezésével egy demokratikus állapotot akartak visszaállítani, s ez nem ellenforradalom. Itt azonban újabb kérdés merül föl: demokrácia volt-e a 1945–1948 közti időszak, vagy mint Juhász Gyula akadémikus mondja, a szövetségesek nyomására Sztálin kénytelen volt „utasítani” a volt emigránsokat, Rákosiékat a „demokrácia”

útjára. Tehát úgy látom, hangsúlyeltolódásról van szó. *A politikusok állásfoglalása attól függ, mit emelnek ki az eseményekből. Az ellenpontokat meg kell fogalmazni, de józan arányosságra kell törekedni.*

Micheller Magdolna, a korábban Tudományos Szocializmus, február 1-jétől új nevű, a Politikaelméleti és Jelenkor Történeti Tanszék docense:

– A mostani a 25. szemeszter, amikor ezzel a kérdéssel találkozom. *A két drámai hétről azt tanítottuk, amit az 1956 decemberi párhatározat megmondott, azaz a négy ok sorrendje, egymásmellettsége volt a téma. Tehát eddig sem a történészek véleménye volt az eseményekről kialakított kép. Ezt a vitát azért nem tartom jónak, mert eddig is ki-ki vérmérséklete szerint két, ellentétes fogalmat – ellenforradalom vagy forradalom – használt az eseményekre. Én egyik fogalmat sem tartom jónak – megjegyzem nem csak pártfegyelemből. Épp ezért nem tartom elégnek a népfelkelés megjelölést sem. Pozsgayval csak abban értek egyet, hogy volt egy népfelkelést közelítő jellege az eseménynek. Berend T. Iván elemzését el tudom fogadni. A történelmi folyamatok nehezen fejezhető ki egy fogalommal, egy síkon, s ezt eddig is meg lehetett tanítani. Főleg a speciálkollégiumokon van erre mód.*

– *Az '56 körüli vitát mindenki abból a pozícióból ítéli meg, amiben akkor élt, és amilyen a mai helyzete. Én akkor úttörő voltam. A nálam idősebbek különösen nem értik a vitát, mert akiket a falhoz állítottak és csak a szovjet tankok megérkezésének köszönhetik az életüket – mint a szomszédom apja –, azok nem érzik, hogy a „forradalmi lendületet” törték volna meg a szovjet csapatok. Azok, akik nem élték meg a történeteknek, a tanítványaim is csak egy-egy szálát ismerik az eseményeknek, attól függően, hogy otthon mit hallottak, milyen egyéb információhoz jutottak.*

– Pozsgay Imre nyilatkozatának hallatán – „Nocsak!” – kaptam föl a fejem. *Az új közmegegyezés szempontjából meg kell vitatni a kérdést, 32 éve nem lehet erről beszélni, ennyiben jogos volt bevetni a „népfelkelés” fogalmat. De ez nagy merészség volt Pozsgay részéről – érdemére, tisztességére váljon. Mások álláspontját is hallgatva ott különböznek a vélemények, hogy taktikai vagy stratégiai szándék állt mögötte. Taktikai annyiban, hogy hol lehet konszenzust teremteni, s akkor nemcsak '56 megítélése, hanem Nagy Imre és társainak*